

Vendim nr. 36 datë 30.04.2024

(V-36/24)

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga: Holta Zaçaj, Kryetare, Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji, Sonila Bejtja, Sandër Beci, Ilir Toska, Genti Ibrahim, Marjana Semini, Elsa Toska, anëtarë, me sekretare Belma Lleshi, në datat 16.04.2024 dhe 30.04.2024 mori në shqyrtim në seancë mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 38 (A) 2023, që u përket:

KËRKUESE: **GJYSTE NIKOLLI**, përfaqësuar nga avokatët Luan Gega dhe Ndre Molla.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

LUÇE BASHA,

FRANÇESK BASHA,

PJERIN BASHA, i përfaqësuar nga avokat Sokol Gjini.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimit nr. 00-2022-1071 (236), datë 10.06.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
Kthimi i çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore në Gjykatën e Lartë, me tjetër trup gjykues.

BAZA LIGJORE: Nenet 15, 16, 42, 43, 124, pika 1, 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); nenet 1 dhe 6, pika 1, të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe neni 1 i Protokollit nr. 1 të saj; ligji nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Elsa Toska, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuesses, e cila ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjektit të interesuar Pjerin Basha, i cili ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, konstatoi mungesën e parashtrimeve me shkrim të subjekteve të interesuara, Luçe Basha e Françesk Basha, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuessja Gjyste Nikolli është trashëgimtare ligjore e shtetasit P.N. (bashkëshortit të saj), i cili ka vënë në lëvizje procesin gjyqësor objekt shqyrtimi. Rezulton që ky shtetas i ka dhënë shtetasit K.B., trashëgimlënësi i subjekteve të interesuara Luçe Basha, Françesk Basha dhe Pjerin Basha, letra me vlerë në shumën 2,416,146 lekë, të cilat, sipas deklaratës noteriale nr. 643 rep., nr. 386., datë 09.02.1995, ka marrë përsipër që t'ia kthente brenda një viti përkundrejt vlerës së këmbimit 100%. Duke qenë se ky detyrim nuk është përmbushur, në datën 07.11.2012 shtetasi P.N. ka paraqitur në gjykatë kërkesëpadi me objekt kthimin e shumës sipas këtij akti noterial. Në gjykim, në cilësinë e palës së paditur, janë thirrur shtetasit Luçe Basha, Francesk Basha dhe Pjerin Basha, në cilësinë e trashëgimtarëve të shtetasit të ndjerë K.B.

2. Me vendimin nr. 563-392, datë 17.06.2013, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kurbin ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë, duke arsyetuar se ajo është parashkruar dhe e drejta e saj është shuar. Gjithashtu, sipas asaj gjykate, për sa kohë që trashëgimtarët përgjigjen për detyrimet që rëndojnë mbi pasurinë trashëgimore në përpjesëtim me pjesët takuese deri në vlerën e pasurisë trashëgimore që kanë marrë, pala paditëse nuk ka arritur të provojë vleftën e pasurisë trashëgimore që ka marrë secili prej të paditurve, fakt i cili do t'i legjitimonte pasivisht këta shtetas. Po sipas gjykatës, paditësi e ka konceptuar padinë si një marrëdhënie huaje me shtetasin K.B. Gjatë gjykimit të kësaj çështjeje, gjykata në seancën gjyqësore të datës 05.03.2013 ka pranuar kërkesën e palës paditëse për pakësimin e objektit të padisë, duke arsyetuar sipas nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile (*KPC*) se është në tagrin e kësaj pale disponimi mbi objektin e padisë. Kundër këtij vendimi ka paraqitur ankim paditësi P.N., duke kërkuar ndryshimin e vendimit gjyqësor dhe pranimin e padisë. Po ashtu, pala e paditur ka paraqitur kundërankim duke kërkuar lënien në fuqi të vendimit të mësipërm.

3. Me vendimin nr. 3734, datë 12.11.2014, Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur prishjen e vendimit nr. 563-392, datë 17.06.2013 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Kurbin dhe kthimin e çështjes pranë asaj gjykate, me tjetër trup gjykues, duke arsyetuar se gjykata e shkallës së parë nuk ka hetuar në lidhje me legjitimitimin pasiv të palëve të paditura, pasi në dosjen gjyqësore nuk ndodhet dëshmia e trashëgimisë së të ndjerit K.B. Sipas saj, gjykata e shkallës së parë nuk ka zbatuar nenin 185 të KPC-së , pasi fletëthirrjes për komunikimin e palëve të paditura nuk i është bashkëlidhur kërkesa e paraqitur nga paditësi për pakësimin e objektit të padisë. Për sa u përket pretendimeve që kanë të bëjnë me zgjidhjen e çështjes në themel, ajo gjykatë ka vlerësuar të mos i vërë në diskutim, përderisa ka konkluduar që çështja për shkelje të rënda procedurale të kthehet për rigjykim në gjykatën e shkallës së parë. Kundër vendimit të gjykatës së apelit ka paraqitur rekurs pala e paditur në procesin gjyqësor, duke pretenduar se gjykata e apelit ka zbatuar gabim ligjin material, pasi e drejta e padisë është shuar dhe se ajo nuk është shprehur në lidhje me pretendimet e paraqitura në kundërankim, duke mos i marrë ato në konsideratë.

4. Mbi bazën e kërkesës së paraqitur në seancën gjyqësore të datës 23.06.2015 të përfaqësuesit të palës paditëse, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kurbin, me vendimin nr. 629-431-37, datë 23.06.2015, ka vendosur të pezullojë gjykimin e kësaj çështjeje deri në përfundimin e gjykitit të saj në Gjykatën e Lartë.

5. Me vendimin e datës 20.01.2021, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore, ndërsa me vendimin e datës 29.04.2022 ka vendosur revokimin e këtij vendimi dhe kthimin e saj për shqyrtim në dhomë këshillimi, mbi bazë të dokumenteve.

6. Në lidhje me rekursin, me vendimin nr. 00-2022-1071 (236), datë 10.06.2022, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur prishjen e vendimit nr. 3734, datë 12.11.2014 të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe lënien në fuqi të vendimit nr. 536-392, datë 17.06.2013 të Gjykatës së Rrethit Kurbin, duke arsyetuar se ky vendim është marrë në zbatim dhe interpretim të drejtë të ligjit procedural civil dhe si i tillë duhet të lihet në fuqi, ndërsa vendimi i gjykatës së apelit është i cenueshëm në mungesë të ekzistencës së kriterëve ligjore siç parashikon neni 467 i KPC-së.

7. Në datën 23.08.2023, përmes shërbimit postar, kërkuesja Gjyste Nikolli, në cilësinë e trashëgimtares së paditësit P.K., i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me ankim kushtetues individual, sipas objektit të tij, i cili, pasi është plotësuar në përputhje me kërkesat e ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar në datën 15.09.2023. Në lidhje me këtë ankim kushtetues,

me vendimin e datës 23.11.2023, Kolegji i Gjykatës ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

8. **Kërkuesja**, në mënyrë të përmbledhur, në kërkesën e saj ka parashtruar se vendimi i kundërshtuar i ka cenuar të drejtën për proces të rregullt në drejtim të:

8.1. *Së drejtës për t'u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj*, pasi Gjykata e Lartë nuk mund të verifikojë as afatin prekluziv, as parashkrimin e së drejtës së padisë nëse palët nuk janë legjitimuar në proces. Ajo nuk është gjykatë fakti dhe nuk mund ta zgjidhë çështjen për sa kohë që gjykata e apelit nuk është shprehur në lidhje me mosmarrëveshjen civile.

8.2. *Së drejtës për t'u mbrojtur të lidhur me të drejtën e aksesit*, pasi gjykimi në Gjykatën e Lartë është zhvilluar në dhomën e këshillimit, pa praninë e palëve dhe pa i njoftuar ato. Gjykata e Lartë nuk e ka njoftuar kërkuesen për vendimin e datës 29.04.2022, me të cilin ka revokuar vendimin për shqyrtimin e çështjes në seancë gjyqësore dhe shqyrtimin e saj në dhomën e këshillimit. Kërkuesja nuk ka pasur dijeni dhe nuk është njoftuar në lidhje me ecurinë e këtij procesi, për shkak të largimit të avokatit jashtë shtetit, i cili nuk e ka vënë në dijeni, me qëllim që të caktonte një mbrojtës tjetër dhe të paraqiste pretendimet e saj përpara se të zhvillohej seanca në dhomën e këshillimit. Gjykata e apelit nuk e ka gjykuar çështjen në themel, por është marrë vetëm me legjitimitimin pasiv të palëve në proces, arsye për të cilën Kolegji Civil duhet ta kalonte çështjen në seancë gjyqësore.

9. **Subjekti i interesuar**, Pjerin Basha, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

9.1. Kërkuesja nuk legjitimohet *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur jashtë afatit 4-mujor, i cili është i përcaktuar në nenin 50, pika 4, të ligjit nr. 8577/2000. Kërkuesja i është drejtuar Gjykatës pas 14 muajve nga dhënia e vendimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, pa dhënë argumente ligjore në këtë drejtim.

9.2. Kërkuesja me dëshminë e trashëgimisë testamentare të datës 19.12.2019 është shpallur trashëgimtare testamentare e testatorit P.N. në 100% të pasurisë trashëgimore, duke pranuar në të njëjtën kohë të gjitha të drejtat dhe detyrimet që

rrjedhin nga kjo pasuri trashëgimore. Që nga data 19.12.2019 kërkuesja ka pasur të drejtën ligjore të interesohej për fatin e pasurisë trashëgimore, të ndiqte ose jo vullnetin e testatorit në kërkesëpadinë me objekt “kthim shume”, si dhe të verifikonte në çdo institucion shtetëror ose gjykatë nëse kishte çështje në shqyrtim përfshirë edhe Gjykatën e Lartë.

9.3. Ashtu siç kanë pranuar të gjitha gjykatat, padia objekt gjykimi është parashkruar referuar neneve 112, 113 dhe 114 të Kodit Civil (KC) dhe kërkesa e kërkueses nuk është gjë tjetër vetëm cenim i së drejtës për një gjykim të shpejtë dhe të drejtë të çështjes.

10. **Subjektet e interesuara**, Luçe Basha dhe Françesk Basha, nuk kanë paraqitur prapësime me shkrim, edhe pse janë njoftuar rregullisht nga Gjykata.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkueses

11. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuara në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur.

12. Në këtë këndvështrim, kërkuesja, si individ, legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të shkronjës “f” të pikës 1 të nenit 131 dhe shkronjës “i” të pikës 1 të nenit 134 të Kushtetutës, pasi është palë në çështjen objekt të ankimit kushtetues individual, për rrjedhojë ka interes të drejtpërdrejtë për vënien në lëvizje të këtij gjykimi.

13. Në lidhje me kriterin e *shterimit të mjeteve juridike efektive*, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “f”, të Kushtetutës, Gjykata vëren se kërkuesja i është drejtuar asaj me ankim kushtetues individual, duke ngritur pretendime për procesin gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e

Lartë, për të cilin nuk ka mjet tjetër juridik në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave të saj kushtetuese përveç ankimit kushtetues individual. Edhe pse në rastin konkret objekt rekursi në Gjykatën e Lartë është bërë vendimi i gjykatës së apelit që ka vendosur prishjen e vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Kurbin dhe kthimin e çështjes pranë asaj gjykate, me tjetër trup gjykues, vendimi i kundërshtuar i Gjykatës së Lartë e ka shfuqizuar atë vendim, duke lënë në fuqi vendimin nr. 563-392, datë 17.06.2013 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Kurbin, me të cilin është vendosur rrëzimi i kërkesëpadisë, për shkak të parashkrimit të saj. Për rrjedhojë, ky vendim konsiderohet përfundimtar për qëllime të gjykimit kushtetues.

14. Në lidhje me legjitimimin *ratione temporis*, bazuar në nenin 71/a, pika 1, shkronja “b”, të ligjit nr. 8577/2000, afati për paraqitjen e ankimit kushtetues individual është 4-muaj nga konstatimi i cenimit të së drejtës.

15. Gjykata vëren se vendimi i kundërshtuar, ai i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, mban datën 10.06.2022, ndërsa kërkesa është paraqitur në këtë Gjykatë në datën 23.08.2023 përmes shërbimit postar. Sipas kërkueses, ajo nuk është njoftuar për vendimin e Gjykatës së Lartë dhe është njohur me të vetëm në datën 25.04.2023, nëpërmjet shkresës nr. 1948/1 prot., datë 24.04.2023 të asaj gjykate, në përgjigje të kërkesës së saj për informacion të datës 30.03.2023.

16. Sipas subjektit të interesuar, kërkuësja nuk legjitimohet *ratione temporis* për shkak të mosrespektimit të afatit 4-mujor të parashikuar nga ligji nr. 8577/2020, pasi ajo i është drejtuar Gjykatës me ankim kushtetues pas 14 muajve nga dhënia e vendimit të kundërshtuar të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe nuk ka dhënë argumente ligjore në këtë drejtim.

17. Gjykata ka theksuar se vënia në dispozicion të palëve e vendimeve të gjykatës ua bën të njohura atyre arsyet e vendimmarrjes, duke u dhënë mundësinë të ankohen nëse e shohin të arsyeshme. Për rrjedhojë, si datë e fillimit të afatit ligjor për paraqitjen e ankimit kushtetues individual, që i korrespondon momentit të konstatimit të cenimit, në kuptim të nenit 71/a, pika 1, shkronja “b”, të ligjit nr. 8577/2000, është data e marrjes dijene efektive për vendimin gjyqësor të marrë në ushtrim të mjetit të fundit ankimor. Si rregull, kjo datë është ajo e shpalljes së vendimit gjyqësor të arsyetuar në prani të palës, kurse kur vendimi gjyqësor nuk shpallet i arsyetuar ose kur pala nuk është e pranishme, data e marrjes dijene konsiderohet ajo e njoftimit shkresor ose elektronik të tij. Në rastin kur ankimi ka të bëjë me një vendim të Gjykatës së Lartë, data e marrjes dijene konsiderohet data në të cilën vendimi i arsyetuar bëhet i disponueshëm për palët përmes depozitimit të tij në sekretarinë gjyqësore dhe publikimit në faqen zyrtare ose njoftimit elektronik

të tij, në rast se palët kanë lënë të dhënat elektronike të kontaktit (*shih vendimin nr. 42, datë 19.09.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Për qëllime të këtij gjykimi, me shkresën nr. 938/12 prot., datë 24.10.2023, është kërkuar informacion nga Gjykata e Lartë në lidhje me momentin në të cilin vendimi i kundërshtuar është bërë i disponueshëm për palët. Në përgjigje, me shkresën nr. 5543/1 prot., datë 01.11.2023, Gjykata e Lartë ka informuar se vendimi nr. 00-2022-1071 (236), datë 10.06.2022 i Kolegjit Civil është publikuar në faqen e saj zyrtare në datën 14.04.2023, datë në të cilën palët mund ta dispononin atë. Po kështu, kërkuësja, bashkëlidhur kërkesës, ka paraqitur shkresën nr. 1948/1 prot., datë 24.04.2023 të kancelarit të Gjykatës së Lartë, me të cilën, në përgjigje të kërkesës së kërkuësës të datës 30.03.2023, i ka vënë në dispozicion kopje të vendimit të asaj gjykate.

19. Për rrjedhojë, duke pasur parasysh se çështja është shqyrtuar në dhomën e këshillimit, faktin që kërkuësja i është drejtuar Gjykatës së Lartë përpara se vendimi të publikohej në faqen zyrtare të internetit, pasi kërkesa është e datës 30.03.2023, ndërsa vendimi është publikuar në datën 14.04.2023, si dhe kohën e gjatë që ka kaluar nga dhënia deri në zbardhjen e tij, Gjykata vlerëson të konsiderojë si moment të marrjes dijeni efektivisht datën 25.04.2023, ku kërkuësja është njohur përmes shërbimit postar. Duke iu referuar këtij momenti, Gjykata vlerëson se ankimi kushtetues individual është paraqitur brenda afatit 4-mujor të parashikuar nga neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000, për rrjedhojë prapësimi i subjektit të interesuar në këtë drejtim është i pabazuar.

20. Për sa i takon legjitimitet *ratione materiae* kërkuësja ka pretenduar cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të së drejtës së mbrojtjes të lidhur me të drejtën e aksesit, për shkak të mosnjohimit të palëve nga Gjykata e Lartë për revokimin e vendimit për shqyrtimin e çështjes në seancë gjyqësore, si edhe për shkak të gjykimit të çështjes së saj në dhomën e këshillimit. Kërkuësja, në kuptim të së drejtës për proces të rregullt, ka pretenduar edhe cenimin e së drejtës për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj, pasi Gjykata e Lartë nuk mund të verifikojë as afatin prekluziv, as parashkrimin e së drejtës së padisë, nëse palët nuk janë legjitimuar në proces, duke mos qenë gjykatë fakti dhe për sa kohë që gjykata e apelit nuk është shprehur në lidhje me mosmarrëveshjen civile. Këto pretendime të kërkuësës, për nga natyra e tyre, hyjnë në juridiksionin kushtetues, prandaj, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “f”, të Kushtetutës, Gjykata, në vijim, do të shqyrtojë bazueshmërinë e tyre në themel.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e së drejtës për t'u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj

21. Kërkuesja ka pretenduar, në drejtim të së drejtës për proces të rregullt, se Gjykata e Lartë nuk mund të verifikojë as afatin prekluziv, as parashkrimin e së drejtës së padisë nëse palët nuk janë legjitimuar në proces dhe ajo, si gjykatë e ligjit, nuk mund të zgjidhë çështjen për sa kohë që gjykata e apelit nuk është shprehur në lidhje me mosmarrëveshjen civile.

22. Subjekti i interesuar, Pjerin Basha, ka prapësuar se, siç kanë pranuar edhe gjykatat e zakonshme, padia objekt gjykimi është parashkruar referuar neneve 112, 113 dhe 114 të KC-së dhe kërkesa e kërkueses, në thelb, nuk është gjë tjetër vetëm pretendim për cenimin e së drejtës për gjykim të shpejtë dhe të drejtë të çështjes.

23. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka vlerësuar se një nga elementet e procesit të rregullt, sipas nenit 42 të Kushtetutës, është edhe shqyrtimi i çështjes nga një gjykatë e caktuar me ligj. Ky element, në sensin material, karakterizohet nga funksioni i saj gjyqësor, që ka të bëjë me zgjidhjen e çështjeve nga organe të ngarkuara me ligj për të dhënë drejtësi. Përveç këtij kushti, këto organe duhet të shqyrtojnë dhe të vendosin për çështje që janë në kompetencë të tyre gjatë një procesi të zhvilluar për një procedurë ligjërishit të përcaktuar dhe në pajtim me rendin juridik (*shih vendimet nr. 15, datë 23.03.2023; nr. 3, datë 07.02.2023; nr. 7, datë 23.02.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, tashmë Gjykata ka qëndrim të konsoliduar se, në zbatim të parimit të subsidiaritetit, kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion për më tepër i Gjykatës së Lartë. Gjykata ka theksuar se neni 141 i Kushtetutës i ka dhënë Gjykatës së Lartë kompetencën e shqyrtimit të çështjeve lidhur me kuptimin dhe zbatimin e ligjit për të siguruar njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore sipas ligjit. Respektimi rigoroz i ligjit përbën detyrim për Gjykatën e Lartë, për shkak të pozicionit dhe rolit të saj si gjykatë ligji, për sa kohë ajo ka për detyrë të kontrollojë mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe procedural nga ana e gjykatave më të ulëta (*shih vendimet nr. 29, datë 01.11.2022; nr. 16, datë 16.03.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim, në drejtim të së drejtës për t'u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj, Gjykata ka mbajtur qëndrimin se Gjykata e Lartë ka në kompetencën e saj kontrollin e mënyrës së zbatimit të ligjit dhe interpretimin përfundimtar të tij si gjykatë e ligjit, me kusht që ky interpretim të jetë realizuar fillimisht nga dy gjykatat më të ulëta (*shih vendimin nr. 26, datë 09.04.2024 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Në rastin konkret, Gjykata vëren se procesi gjyqësor është iniciuar nga trashëgimlënësi i kërkueses për përmbushjen e detyrimit nga trashëgimtarët e paditur të shtetasit K.B. Në përfundim të gjykimit, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Kurbin, bazuar në nenet 112, 113 dhe 114 të KC-së ka arritur në përfundimin se e drejta e padisë është shuar dhe ajo nuk mund të realizohet nëpërmjet gjykatës. Sipas saj, duke mos qenë përpara një padie që nuk parashkruhet, zbatohet afati i përgjithshëm 10-vjeçar i parashkrimit, i cili ka filluar nga dita e caktuar për ekzekutimin e detyrimit, pra në vitin 1996 (*shih faqen 4 të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Kurbin*).

26. Ky vendim është prishur nga Gjykata e Apelit Tiranë, e cila ka vendosur kthimin e çështjes për rigjykim. Sipas asaj gjykate, bazuar në aktet e dosjes gjyqësore, nuk janë administruar fletëthirrjet e palës së paditur, ndaj gjykata e shkallës së parë duhet të ftojë palët të reflektojnë lidhur me objektin e padisë, afatin e parashkrimit të padisë apo ndërprerjen e tij dhe vetëm pasi të ketë marrë disponimet e tyre të vlerësojë bazueshmërinë ose jo të padisë, pra të zgjidhë mosmarrëveshjen, duke bërë një cilësim të saktë të fakteve, pa u lidhur me përcaktimin që propozojnë palët (*shih faqet 3 dhe 4 të vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë*).

27. Mbi bazën e rekursit të palës së paditur në procesin gjyqësor, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Kurbin. Sipas tij, ligji, duke u njohur personave të drejtën subjektive për t'iu drejtuar gjykatës me anën e padisë, njëkohësisht, e kufizon ushtrimin e kësaj të drejte me afate të caktuara kohore, të gjykuara të arsyeshme dhe të mjaftueshme nga ligjvënësi për ushtrimin e kësaj të drejte ndaj mosushtrimi i së drejtës brenda këtyre afateve bën që subjekti të humbasë të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës, pra të humbasë të drejtën për të detyruar palën tjetër të përmbushë detyrimin e saj. Në këtë kuptim, Kolegji Civil ka vlerësuar se pala paditëse ka pretenduar të drejta të lindura në vitin 1996, ndërsa kërkesëpadia kundër të paditurve është paraqitur në datën 07.11.2012, pra në tejkalim të afatit 10-vjeçar (*shih paragrafët 25-27 të vendimit të Gjykatës së Lartë*).

28. Bazuar në sa më sipër, Gjykata vëren se gjykata e apelit ka konstatuar shkelje të rënda procedurale në gjykimin e çështjes në shkallë të parë duke e prishur vendimin e kësaj gjykate pa e gjykuar çështjen në themel, pra pa u shprehur për bazueshmërinë e kërtimeve të palëve që kanë të bëjnë me zgjidhjen e çështjes, përfshirë zbatimin e dispozitave materiale civile që rregullojnë institutin e parashkrimit të padisë.

29. Gjykata, duke pasur parasysh funksionin rishikues dhe kompetencat e Gjykatës së Lartë në kuptim të nenit 141 të Kushtetutës, vlerëson se kufijtë e shqyrtimit të çështjes prej saj janë diktuar në rastin konkret nga objekti i rekursit që e ka vënë në lëvizje, pra nga vendimmarrja dhe disponimet e vendimit të kundërshtuar të gjykatës së apelit. Në rastin konkret, Gjykata e Lartë është vënë në lëvizje për kundërshtimin e disponimit të gjykatës së apelit në lidhje me parregullsitë procedurale të konstatuara prej saj gjatë procesit gjyqësor në shkallë të parë, që kanë të bëjnë me respektimin e njoftimit të palëve të paditura për kërkesëpadinë dhe aktet bashkëlidhur, si dhe njoftimin e palëve në mungesë për ndryshimin e objektit. Kolegji Civil, në përfundim të gjykimit, ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit gjykatës së rrethit, duke u shprehur jo për këto aspekte procedurale të procesit, por në lidhje me shuarjen e së drejtës së padisë, sipas parashikimeve të KC-së.

30. Në rastin konkret, në thelb të vendimmarrjes së gjykatës së apelit nuk ka qëndruar interpretimi i dispozitave të KC-së në lidhje me parashkrimin e padisë, por kthimi i çështjes së kërkueses për rigjykim është bazuar mbi shkaqe që nuk kishin të bënin me interpretimin e ligjit të zbatueshëm. Gjykata vëren se në çështjen në shqyrtim, vetëm gjykata e shkallës së parë është shprehur në lidhje me shuarjen e së drejtës së padisë për shkak të kalimit të afatit 10-vjeçar të parashkrimit sipas KC-së. Kjo çështje nuk është bërë objekt vlerësimi nga gjykata e apelit, për sa kohë që ajo gjykatë nuk është ndalur në mënyrën e zbatimit dhe interpretimit të dispozitave të KC-së, në kushtet kur ajo ka konstatuar shkelje të dispozitave procedurale që lidhen me njoftimin e palëve. Për rrjedhojë, gjykata e apelit nuk ka vënë në diskutim ligjshmërinë e vendimit të gjykatës së parë në këtë drejtim, pra nuk ka dhënë asnjë vlerësimin në lidhje me të drejtën e ushtrimit të padisë nga ana e paditësit.

31. Gjykata vlerëson se edhe pse interpretimi i ligjit në lidhje me të drejtën e ushtrimit të padisë dhe parashkrimin e saj përbën çështje me natyrë ligjore, Gjykata e Lartë, brenda funksionit të saj, nuk duhej t'i jepte fund procesit gjyqësor me një vendimmarrje përfundimtare, në kushtet kur gjykata e apelit nuk është shprehur për parashkrimin e padisë, si çështje e interpretimit të ligjit të zbatueshëm, duke mos u dhënë përgjigje pretendimeve të palëve. Duke vepruar në këtë mënyrë Gjykata e Lartë i ka mohuar kërkueses një shkallë gjykimi, konkretisht gjykimin në gjykatën e apelit. Për këto arsye, pretendimi i kërkueses për cenimin e parimit të gjykatës së caktuar me ligj është i bazuar, për rrjedhojë procesi i zhvilluar në Gjykatën e Lartë konsiderohet i parregullt në kuptimin kushtetues.

32. Në lidhje me pretendimin tjetër të kërkueses, që ka të bëjë me cenimin e të drejtës së mbrojtjes të lidhur me të drejtën e aksesit substancial në Gjykatën e Lartë për shkak të mosnjofimit për revokimin e vendimit për shqyrtimin e çështjes në seancë gjyqësore, për rrjedhojë edhe për shqyrtimin e çështjes së saj në dhomën e këshillimit, Gjykata vlerëson të mos ndalet në shqyrtimin e tij, për sa kohë që çështja e kërkueses do të merret përsëri në shqyrtim nga Gjykata e Lartë.

33. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkueses për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të së drejtës për t'u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj është i bazuar, sipas arsytimit të mësipërm të vendimit, ndaj kërkesa pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me shumicë votash,

V E N D O S I:

1. Pranimin e kërkesës.
2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2022-1071 (236), datë 10.06.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën.
3. Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 30.04.2024

Shpallur më 29.05.2024

MENDIM PAKICE

1. Në gjykimin kushtetues të çështjes që i përket kërkueses Gjyste Nikolli, me objekt shfuqizimin e vendimit të datës 10.06.2022 të Gjykatës së Lartë dhe kthimin e çështjes për shqyrtim pranë saj, jemi kundër vendimit të shumicës për pranimin e kërkesës, pasi vlerësojmë se ankimi kushtetues individual ishte paraqitur jashtë afatit ligjor. Në mbështetje të nenit 132, pika 3, të Kushtetutës dhe nenit 72, pika 8, të ligjit nr. 8577/2000, që parashikojnë publikimin e mendimit të pakicës së bashku me vendimin përfundimtar të Gjykatës, parashitrojmë në vijim argumentet që mbështesin qëndrimin kundër.

2. Kërkuësja ka paraqitur ankim kushtetues në datën 23.08.2023, duke kundërshtuar procesin gjyqësor, i cili është përmbyllur me vendimin e datës 10.06.2022 të Gjykatës së Lartë. Vendimi është publikuar në faqen zyrtare të Gjykatës së Lartë në datën 14.04.2023, moment në të cilën palët mund ta dispononin atë. Kërkuësja, bashkëlidhur ankimit, ka paraqitur shkresën e datës 24.04.2023 të kancelarit të Gjykatës së Lartë, me të cilën, në përgjigje të kërkesës së saj të datës 30.03.2023, i ka vënë në dispozicion kopje të vendimit të asaj gjykate.

3. Mbi këto rrethana, shumica ka çmuar se duke pasur parasysh që çështja është shqyrtuar në dhomën e këshillimit, faktin që kërkuësja i është drejtuar Gjykatës së Lartë përpara se vendimi të publikohej në faqen zyrtare të internetit, pasi kërkesa është e datës 30.03.2023 ndërsa vendimi është publikuar në datën 14.04.2023, si dhe kohën e gjatë që ka kaluar nga dhënia dhe deri në zbardhjen e tij, momenti i marrjes dijeni efektivisht konsiderohet data 25.04.2023, kur ajo është njohur përmes shërbimit postar, ndaj legjitimohet *ratione temporis* (shih paragrafin 19 të vendimit).

4. Ne gjyqtarët në pakicë nuk pajtohemi me këtë qëndrim të shumicës, pasi në vlerësimin tonë zgjidhja e saj në mënyrë joproportionale i jep përparësi aksesit të kërkueses në Gjykatë përkundrejt të drejtave të subjekteve të interesuara, pjesëmarrëse në procesin gjyqësor, lidhur me sigurinë juridike që ato kanë pasur se vendimi gjyqësor i disponuar në favor të tyre nuk do të vihej më në dyshim. Ky vlerësim mban në konsideratë qëllimin e parashikimeve kushtetuese dhe ligjore lidhur me shqyrtimin paraprak të ankimeve kushtetuese individuale.

5. Konkretisht, në kuptim të nenit 133, pika 1, të Kushtetutës dhe nenit 31 të ligjit nr. 8577/2000, çdo ankim kushtetues individual i nënshtrohet fillimisht fazës së shqyrtimit paraprak të kërkesës, ku vlerësohen kriteret ligjore për pranueshmërinë e tij për shqyrtim në seancë plenare,

të cilat janë kumulative. Një prej tyre është afati ligjor i paraqitjes së ankimit, i cili, sipas nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, është 4 muaj nga konstatimi i cenimit. Afati për paraqitjen e ankimit është i prerë, që do të thotë se nuk mund të zgjatet nga Gjykata dhe se kalimi i tij shkakton humbjen e së drejtës së individit për të vënë në lëvizje gjykimin kushtetues. Duke mbajtur parasysh natyrën kumulative të kriterëve të pranueshmërisë, duhet evidentuar se mosrespektimi i afatit ligjor passjell moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare.

6. Gjykata, në jurisprudencën ka pranuar se në rastet e kundërshtimit të vendimeve gjyqësore, ajo e llogarit afatin ligjor 4-mujor duke filluar nga data e shpalljes së vendimit nga gjykata që ka përfunduar procesin gjyqësor, pra nga organi gjyqësor që përbën mjetin e fundit ankimor, nëse kërkuesi nuk provon në nivel kushtetues se ka marrë dijeni në një datë të ndryshme. Kështu, në rastin kur ankimi ka të bëjë me një vendim të Gjykatës së Lartë, data e marrjes dijeni konsiderohet data në të cilën vendimi i arsyetuar bëhet i disponueshëm për palët përmes depozitimit të tij në sekretarinë gjyqësore dhe publikimit në faqen zyrtare ose me njoftimin elektronik të tij, në rast se palët kanë lënë të dhënat elektronike të kontaktit (*shih vendimin nr. 42, datë 19.09.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

7. Rregulli ligjor i afatit dhe standardet kushtetuese të mësipërme garantojnë parimin e sigurisë juridike, duke parandaluar zgjatjen në kohë të gjendjes së pasigurisë së subjekteve të tjera të interesuara, në kuptimin që çështja merret në shqyrtim nga Gjykata brenda një kohe të arsyeshme. Po ashtu, Gjykata përmes standardeve të qëndrueshme për vlerësimin e afatit garanton qartësinë e rregullit ligjor për çdo individ që çmon të paraqesë ankim kushtetues individual, në kuptimin që ligji është i barabartë për të gjithë. Afati ligjor 4-mujor përcakton kufirin kohor të kontrollit që ushtron Gjykata dhe u tregon të gjitha palëve të interesuara periudhën përtej së cilës një kontroll i tillë nuk është i mundur. Thënë ndryshe, afati parandalon situatat ku vendimet gjyqësore vihen në dyshim në mënyrë të vazhdueshme, si dhe çdo shqetësim legjitim, duke synuar sigurimin e stabilitetit të marrëdhënieve juridike dhe eliminimin e mosmarrëveshjeve. Kjo është edhe arsyeja pse rregulli i afatit ligjor 4-mujor merret në shqyrtim edhe me nismë të vetë Gjykatës

8. Nën dritën e kësaj analize, ne gjyqtarët në pakicë konstatojmë se edhe sikur në përlllogaritjen e afatit të konsiderohej data kur vendimi i Gjykatës së Lartë është bërë i disponueshëm për palët (14.04.2023), sërish rezulton se kërkuesja e ka paraqitur ankimin kushtetues individual (23.08.2023) tej afatit ligjor 4-mujor. Në këtë pikë vëmë në dukje se gjykimi kushtetues vihet në lëvizje nga vetë individi, që do të thotë se ai prezumohet se është në dijeni të

kritereve paraprake dhe jurisprudencës së Gjykatës mbi to. Në këtë kontekst, disiplinimi i procesit për vënien në lëvizje të gjykimit kushtetues merr rëndësi të posaçme për të rritur dhe ndërgjegjësuar kërkuesin/t, për të forcuar efektivitetin e vetë Gjykatës, si dhe për të dëshmuar transparencën dhe besimin te veprimtaria uniforme e saj. Ky vlerësim mbështetet edhe në qëndrimin e konsoliduar të vetë kësaj Gjykate, e cila ka theksuar se ndonëse aksesin në gjykatë është kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera të individit, ai mund të kufizohet kur bëhet fjalë për kushtet e pranueshmërisë së një ankimi, siç janë afatet e përcaktuara në Kushtetutë dhe ligje, të cilat janë në funksion të parimit të sigurisë juridike (*shih vendimet nr. 40, datë 22.12.2022; nr. 9, datë 07.02.2017; nr. 18, datë 31.03.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

9. Në përfundim, çojmë se shumica nuk duhej ta kishte pranuar kërkesën e kërkueses, në kushtet kur ajo nuk legjitimohej *ratione temporis* për të vënë në lëvizje Gjykatën me ankim kushtetues individual të paraqitur në tejkalim të afatit ligjor 4-mujor, nga data kur vendimi ishte bërë i disponueshëm për palët.

Anëtarë: Marsida Xhaferllari, Sandër Beci